

קעב תשובות חדשות לרבינו עקיבא איגר

עוד אפקח עיניכם שאנחנו צריכים ליתן שבח והודי' גם לשרי המלך בכתוב תהלים ל"ג אם יש עליו מלאך מליץ א' מני אלף להגיד לאדם ישרו, נשמע דמלאך מזכיר לפני השם זכותו וישרו של אדם אף דלפניו נגלה הכל ויודע כל תעלומות, אעפ"כ זהו מנימוסי המלכות שמלאכיו שהם סביביו מזכירים לפניו דרכי בני אדם ומעשיהם, בכתוב נעשה אדם בצלמנו פירש"י ענוותנותו של הקב"ה לימלך בפמליא שלו וכן מצינו באחאב שאמר לו מיכה (מלכים א' כ"ב) ראיתי את ד' יושב על כסאו וכל צבא השמים עומדים לפניו מימינו ומשמאלו היינו אלו מימינים לזכות ואלו משמאלין לחובה, הרי דהקב"ה אף שהוא יודע הכל, מדרך הנמוסי להמלך בסביביו שהם המלאכים והם מזכירים לפניו זכיות וחובות של האדם ומלכותא דארעא כמלכותא דרקיע שהשרים הקרובים למלכות מזכירים לפניו התנהגות אנשי מדינתו איך ומה, לזה תדעו שהחסד שעשה עמנו המלך יר"ה, בא ע"י סבת אוהבי ויועצי [המלך] שדברו טוב לאדונינו המלך עלינו שאנחנו עבדים נאמנים להמלך ומתנהגים כראוי הולכים ישר וסבבו הדבר שימצא אדונינו המלך יר"ה לנכון להתחבר עמנו, ולזה ראוי לנו ליתן שבח והודי' להשר הגדול אבער פריזדענט פלאטוואל ולכל שרי המלך בהרדע ולברך אתהם בכל הטוב.

אחי תדעו הטוב בהשגחת המלך ושריו עלינו לתקנתנו להמנות רעפרעזענטאנטען, ואתם הנבחר' רעפרעזאנטען עליכם להמנות פרנסים ולסדר

כל עניני הצבור על מכונם, תדעו כי בחבר המלך ושריו רוצים בהחזקת דתינו שלא למנוע שום דבר מדתינו ח"ו הן בעניני שמירת שבת כראוי מבלי לסחור ומבלי להוציא דבר לחוץ לעירוב וכדומה וכן במניעת אכילות דברים האסורים, לזה אחי רעפרעזענטאנטען תראו שיהי' מעשיכם בצדק למנות פרנסים אנשי אמת יראי ד' וחשובי העדה ויודעים בטיב עניני התנהגות הקהילה ושיהי' כל הרעגילירונג מיוסד מבלי התנגדות דבר קטן על אחת מני אלף נגד דתינו ח"ו לא לבד שמוחש מיד שהוא נגד הדת, כי גם לראות את הנולד שלא לעשות סבה שיוגרם מזה בהמשך הימים גרמא בעלמא לגדנוד דבר א' מדתינו ח"ו חלילה וחלילה לי מלהסתפק בכם, אבל עלי שהקים ד' אותי לרועה עליכם לעמוד על המשמר להחזקת דתינו עפ"י התורה שבכתב ושבעל פה גמרא ושלחן ערוך מוטל להזכיר מזה ולזרז את המזורזים ואברך (את) אתכם גם את כל העדה הקדושה, יתן ד' מעשיכם בצדק ויושלם הרעגילירונג ביושר ואמת ויהי' אחדות לכלכם אהבה ואחוה וריעות ושלום, אני יושב פה זה ח"י שנים ותה"ל לא מצאתם בי עול ולא נשאתי פנים לשום אדם וכולם כראובן ושמעון לי, ואני באתי לידי זקנה וכחי חלש ובאין ספק אצלי שבמה [ש]תמצאו לשמחני ולהחזיק כחי שתעשו כן ולא יכבד עליכם שום טורח, בזה תדעו כי אך בזה תשמחוני אם הכל באחדות גמורה ולא יוכר עוד שום משטמה ופירוד לבבות ח"ו ואתם שלום וביתכם שלום וד' יברך את עמו בשלום.

דרשה לשבעה עשר בתמוז *

והעצה לזה שצריכין למעט בהוצאות צרכי הבית וב"ב ולהרבות בצדקה ובמעשים טובים, כדאיתא בגמרא הרואה שמוזנותיו מצומצמין ירבה בצדקה, כי עי"ז יבוא שהשפע יתרבה, ויאי עניותא לישראל שלא להתראות בפני העמים שיש להם הון רב, שע"ז באה קנאה רבה עלינו, וחורשים עלינו שימצאו עלילות שקר לאבד את ממוננו. והנה ידוע שאין לך בן חורין אלא מי שעובד את ה', אבל המשעבד את עצמו לשאר מילי, אז נקרא עבד. והנה אם יש שפע רבה והוא

מו"ה עקיבא אב"ד דק"ק פוזנא בי"ז תמוז תקע"ז. דרשא זו כבר נדפסה ב"האהל" סיון תשט"ז הי"ל ע"י ישיבת „אהל שמעון" מערלוי, תודתי נתונה להם על שהואילו לתת רשותם להדפסת דרשה זו.

אמר המקונן גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה, היא יושבה בגוים לא מצאה מנוח, כל רודפי' השיגוה בין המצרים. יש לדקדק דקאמר „היא יושבה" דמשמע בשקט ובבטחה, ומיד אמר „לא מצאה מנוח". וי"ל, דהנה ידוע דבכל דור ודור עומדים עלינו להעבירנו, הן מצד הנפש והן מצד הגוף, ואם אנחנו משימים אל לבנו, הננו רואים בעו"ה כעת, שנתמעטה ההשפעה בכל העולם, מקצה ועד קצה, בכל תפוצות ישראל, ובפרט בת"ח שהולכים ודלים ואין להם משען.

* דרשה זו נרשמה ע"י אחד משומעי הדרשה מפ"ק מרן זי"ע. והיא נמצאת בספר כת"י שנכתב ע"י השומע, שהיה אחד מחכמי פוזנא בימים ההם. בראש המאמר כתוב: „מה ששמעתי שדרש אדמ"ו ה"ה הרב האי גאון

תשובות חדשות לרבינו עקיבא איגר קעג

תנחמו, אז יינחם. לכן כה אמר ה', הלא מר לי מאוד על צרות ישראל, כדאיתא קלני מראשי קלני מזרוע, וע"כ ואני אנחמכם, ואז תנחמו.

בפ' בלק. וילכו זקני מואב עם שרי מדין וקסמים בידם. פי' רש"י ז"ל נטלו הקסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי, ד"א קסם זה נטלו בידם, אם יבא בפעם הזאת, יש בו ממש, ואם ידיחנו, אין בו תועלת, וכאשר אמר לינו פה הלילה, אמרו, אין בו תקוה, והרבה מפרשים נבוכים בפירש"י. וי"ל עפ"י דאיתא בפירש"י ויאמר מואב אל זקני מדין, והלא מעולם שנאו זה את זה וכו', אלא מיראתם של ישראל עשו שלום ביניהם, ומה ראו מואב ליטול עצה ממדין, כיון שראו שישראל מנצחים שלא כדרך הטבע, אמרו, מנהיגם של אילו במדין נתגדל, נשאל מהם וכו', אמרו אין כחו אלא בפיו, אף אנו נבא עליהם באדם שכתו בפיו. ולכאורה קשה, איך חשבו שיפעלו דבר עם בלעם הלא משה עומד כנגדו, ואם הוא יקלל אז משה יברך, ובמשה כתיב בכל ביתי נאמן הוא. וי"ל שהם נסתפקו במדרגת בלעם על ג' אופנים, דאפשר שבלעם גדול ממשה, וגם אפשר שהוא שוה עם משה, או אפשר שהוא במדרגה פחותה ממשה, ובוה יבחנו דהנה גבי משה כתיב, "עמדו ואשמעה מה יצוה", ואם נראה שבלעם יאמר לנו שיבא בפעם הזאת, אז סימן הוא שהוא גדול ממשה, ויש בו ממש, דהרי אינו צריך ליטול רשות מאת ה', ואם ידיחנו, דהיינו שיאמר שישאל להבורא, אזי סימן הוא שהוא שוה למשה ואז, "אין בו תועלת", ואף שיקלל לא יהי מדעתו רק מחמת רצון הבורא, וכאשר אמר, "לינו פה הלילה" אז ראו שהוא אף פחות ממדרגה משה, ואז, "אין בו תקוה", כי גם אם יאמר לקלל, הלא משה יעמוד ויברך כנגדו, ומשה הרי הוא במדרגה גדולה יותר, וק"ל.

חוטא, יש להם אמתלא להצטדק, כי כסף הרבתה וזהב עשה וכו', אבל אם הם מעונים ממסים וארגוניות ומשיעבוד, והם אינם עובדים את ה', אז אין להם שום מענה על זה. וזש"ה, "גלתה יהודה מעוני", דהיינו שהם מעונים וסובלים גלות עוני, שחסר להם השפעה. אעפ"כ הם עושים, "רוב עבודה" דהיינו שהם משועבדים ליצרם במדות רעות, והסיבה לזה הוא מחמת, ש"היא יושבה בגוים" כלומר, שהם רוצים להיות בשלוח אצל הגוים, וירצו לעלות במדרגתם בגדולתם, ועי"ז יתרבה הקנאה והשנאה עליהם ו, לא מצאה מנוח, אמנם אילו היו שפלי רוח, והיו מכניעים עצמם, אז לא הי' להם הצרות הרבות.

על אלה אני בוכי וכו', כי רחוק ממני מנחם משיב נפש, היו בני שוממים, כי גבר אויב. ביאורו, כי ידוע גלו לבבל שכינה עמהם, והשראת השכינה הוא בזכות לימוד תינוקות של ב"ר שלומדים בלא חטא, וגורמים שהשכינה שורה בישראל. וכאשר הם נסתלקו, אז השכינה ג"כ נסתלק, וכאשר השכינה המכונה בשם, "מנחם" הי' עמנו, הי' לנו ישועה מזה, כי עמו אנכי בצרה, ואמר המקונן, "כי רחוק ממנו מנחם" מחמת כי, "בני שוממים", ואין השראת השכינה הבא ע"י תינוקות של בית רבן, ועי"ז רחוק ממנו מנחם. וזה פי' הכתוב עוללי' הלכו שבי לפני צר, ויצא מן בת ציון כל הדרה, כי ע"י שעוללי' שהם תינוקות של ב"ר הלכו שבי ונתבטלו מתורה, ע"כ ויצא מן בת ציון כל הדרה, שנסתלקה שכינה.

כאיש אשר אמו תנחמו, אני אנחמכם. הרצון, דהנה אם אחד בא לנחם את חבירו על צרה שלא תבוא איך יכול לנחמו, כי נפשו מרה עליו עד מאוד על קרובו ואוהביו. אך אמו שהיא ג"כ מתאבלת ביותר על בעלה, כי אין איש מת אלא לאשתו, והיא